

Dette afsnit indeholder oplysninger om opbygningen af de almindelige domstole i Irland.

Almindelige domstole

Det irske domstolssystem blev oprettet ved forfatningen af 1922, der indeholdt bestemmelser om oprettelse af nye domstole til erstatning for dem, der blev oprettet under den britiske administration. Der blev oprettet nye domstole i 1924 ifølge loven af 1924 om domstole (*Courts of Justice Act*), som udgør retsgrundlaget for domstolssystemet.

De nuværende domstole blev oprettet ved loven af 1961 om oprettelsen og sammensætningen af retter og domstole i henhold til artikel 34 i forfatningen, som blev vedtaget ved folkeafstemning i 1937. Appeldomstolen (*Court of Appeal*) blev oprettet den 29. oktober 2014 efter en folkeafstemning, der blev afholdt i 2013.

Forfatningens artikel 34-37 vedrører retsplejen generelt. I artikel 34, stk. 1, er det fastlagt, at "Domstole nedsat ved lov forvalter retsplejen". I forfatningen skitseres domstolssystemets struktur: Det består af en sidsteinstansdomstol – den øverste domstol (*Supreme Court*) – appeldomstolen med både civilretlig og strafferetlig kompetence og førsteinstansretter, som omfatter *High Court*, der har fuld kompetence på det strafferetlige og det civilretlige område, domstole med begrænset kompetence, kredsdomstole (*Circuit Court*) og distriktsdomstole (*District Court*), der er organiseret på regionalt niveau.

Kompetenceområde i civile sager

Den øverste domstol

Der blev foretaget store ændringer af den øverste domstols kompetence i appelsager, da den 33. ændring af forfatningen, der førte til oprettelse af appeldomstolen, trådte i kraft den 28. oktober 2014. Siden oprettelsen af appeldomstolen har den øverste domstol haft kompetence til at behandle appeller:

- mod en afgørelse fra appeldomstolen, hvis den vurderer, at den pågældende afgørelse er af bredere offentlig interesse, eller hvis det er nødvendigt at indbringe sagen for den øverste domstol af hensyn til retssikkerheden, og
- mod en afgørelse fra *High Court*, når det konstateres, at særlige omstændigheder retfærdiggør en direkte appel. For at den øverste domstol vælger at behandle sagen, skal den vurdere, at en af følgende faktorer eller begge faktorer gør sig gældende: Afgørelsen har en bredere offentlig interesse og er vigtig af hensyn til retssikkerheden.

Søgsmål til prøvelse af en civilsag for *High Court*, som forud for den 33. ændring af forfatningen ville være blevet behandlet af den øverste domstol, henhører nu under appeldomstolen, undtagen når den øverste domstol efter at have vurderet, at søgsmålet hører til den kategori, der er omhandlet i artikel 34.5.4^o i forfatningen, accepterer at behandle sagen. Desuden afgøres juridiske spørgsmål, som kredsdomstole tidligere kunne indbringe for den øverste domstol med henblik på afgørelse (en "sagsfremstilling"), nu af appeldomstolen.

Den 33. ændring har ikke ændret ved den øverste domstols kompetence i første instans, som i bund og grund består af den funktion, der er fastsat i artikel 26 i forfatningen. I artikel 26 bestemmes det, at den øverste domstol har beføjelser til at træffe afgørelse om, hvorvidt et lovforslag (eller en eller flere bestemmelser heri), der er blevet vedtaget af begge kamre i *Oireachtas* (parlamentet) og er forelagt præsidenten til underskrift, inden det ophøjes til lov, er i strid med forfatningen, hvis Irlands præsident forelægger spørgsmålet for den øverste domstol. Hvis der rejses spørgsmål om, hvorvidt præsidenten varigt er ude af stand til at bestride sit embede, skal den øverste domstol tage stilling til dette.

Den øverste domstol sættes normalt med tre eller fem dommere og undtagelsesvis med syv dommere. I forbindelse med sager om, hvorvidt en lov vedtaget af *Oireachtas* (parlamentet) er i overensstemmelse med forfatningen, kræves det i forfatningen, at den øverste domstol sættes af mindst fem dommere. Dette krav gælder ligeledes, når den øverste domstol skal træffe afgørelse om, hvorvidt et lovforslag vedtaget af *Oireachtas* er i overensstemmelse med forfatningen, når Irlands præsident indbringer sagen for den øverste domstol i henhold til artikel 26 i forfatningen. Ifølge artikel 12 i forfatningen skal den øverste domstol også sættes af mindst fem dommere, når den skal tage stilling til, hvorvidt præsidenten varigt er ude af stand til at varetage sit embede. *Chief Justice* (retspræsidenten) eller en dommer ved den øverste domstol kan sidde som eneste dommer ved behandling af bestemte anmodninger om afgørelse vedrørende appeller eller af processuel karakter.

Appeldomstolen

Appeldomstolen blev oprettet den 29. oktober 2014 efter en folkeafstemning, der blev afholdt i 2013. I lighed med andre højere retsinstanser fastsættes appeldomstolens kompetencer både i forfatningen og i lovgivningen. Den fungerer som domstol i anden instans mellem *High Court* og den øverste domstol. Domstolen behandler appeller af civilsager, der er indbragt for *High Court*, som forud for den 33. ændring af forfatningen ville være blevet behandlet af den øverste domstol. De sager, som den øverste domstol har accepteret at behandle, fordi den vurderer, at søgsmålene er omfattet af kategorien i artikel 34.5.4 i forfatningen, er undtagelser fra denne regel. Appeldomstolen kan behandle appeller i sager anlagt ved *High Court* om, hvorvidt en lovtæst er i overensstemmelse med forfatningen. I forfatningen hedder det, at ingen lovtæst kan vedtages med henblik på at begrænse denne kompetence. Appeldomstolen består af en retspræsident og ni almindelige dommere. *Chief Justice* (retspræsidenten) ved den øverste domstol og retspræsidenten for *High Court* sidder automatisk i appeldomstolen. Appeldomstolen kan sættes som kollegier med tre dommere. Visse anmodninger om afgørelse vedrørende appeller eller af processuel karakter kan behandles af retspræsidenten alene eller af en anden dommer, som retspræsidenten udpeger.

High Court

Ifølge forfatningen har *High Court* fuld kompetence i og beføjelser til at afgøre alle sager og spørgsmål, retlige såvel som faktiske og civilretlige såvel som strafferetlige. *High Court* har enekompetence til at pådømme sager vedrørende adoption af børn og vedrørende udleveringsbegæring. Spørgsmål om enhver lovs forenelighed med forfatningens bestemmelser henhører under *High Courts* beføjelser (undtagen love, som Irlands præsident allerede har forelagt *Supreme Court*). De fleste retssager for *High Court* behandles af en enkelt dommer, selv om der er lovhjemmel til at behandle visse sager, som f. eks. injuriesager, sager om overfald eller uretmæssig frihedsberøvelse, for en dommer og en jury. Sager af ekstraordinær betydning kan prøves af to eller flere dommere (i *Divisional Courts*).

High Court fungerer som appeldomstol for *Circuit Court* (kredsdomstole) i civilretlige sager. Bortset fra dens funktion som appeldomstol i civile appelsager fra *Circuit Court* har *High Court* ligeledes beføjelser til at prøve afgørelser fra alle retter i lavere instans ved at anordne de særlige retsmidler mandamus, prohibition og certiorari. Disse forholdsregler vedrører ikke den materielle rigtighed af den afgørelse, som de lavere instanser har truffet, men derimod spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger kompetenceoverskridelser.

High Court kan afgøre retlige spørgsmål forelagt af distriktsdomstolen (*District Court*). Den behandler også anmodninger om løsladelse mod kaution i de tilfælde, hvor en person er blevet tiltalt for mord, eller hvor den tiltalte ønsker at anmode om ændring af de betingelser, som distriktsdomstolen har pålagt ham.

High Court sættes almindeligvis i Dublin, hvor den behandler sager i første instans, men den afholder også retsmøder flere steder i provinsen for at behandle erstatningssager vedrørende personskade og dødsulykker i første instans. *High Court on Circuit* fungerer som appeldomstol for kredsdomstolene i provinsen.

Kredsdomstole (*Circuit Court*)

Kredsdomstolen er en domstol med begrænset kompetence i civile sager, medmindre der er enighed mellem alle sagens parter, i hvilket tilfælde domstolen har ubegrænset kompetence. Domstolens kompetence er hovedsagelig begrænset af værdien af sagens genstand, dvs. når kravet udgør højst 75 000 EUR (60 000 EUR for søgsmål vedrørende personskade).

Kredsdomstolen behandler sager om testamenteres gyldighed og spørgsmål om rettigheder over fast ejendom eller udlejning af fast ejendom, når den beskatningsmæssige værdi af aktivet ikke overstiger 253,95 EUR. Kredsdomstolen har kompetence i familieretlige sager, herunder sager, der vedrører separation, skilsmisse, omstødelse af ægteskab og appeller fra distriktsdomstolen.

Civile sager bliver i kredsdomstolen prøvet af en dommer uden en jury. *Circuit Court* fungerer som appeldomstol for *District Court* i såvel civile som strafferetlige spørgsmål. Appellen behandles ved et nyt retsmøde. Behandlingen af appelsager sker i form af en ny domsforhandling, og *Circuit Courts* afgørelse er endelig og kan ikke appelleres.

Circuit Court behandler ligeledes alle sager vedrørende ansøgning om spiritusbevilling og fungerer som appeldomstol for afgørelser fra styrelser og nævn som f.eks. direktøren for ligestillingsnævnet (*Director of Equality Investigations*).

***District Court* (distriktsdomstolen)**

Distriktsdomstolen har lokal og begrænset kompetence. I familieretlige sager har den beføjelse til at træffe afgørelser om underholdsbidrag, polititilhold, forældremyndighed, samværsret og faderskab.

District Court har kompetence til at prøve civile sager, der udspringer af kontrakter, leje- eller kreditkøbsaftaler, sager vedrørende erstatning uden for kontrakt og huslejerestancer eller uretmæssig tilbageholdelse af varer, hvor kravets værdi ikke overstiger 15 000 EUR. Den har også kompetence i forbindelse med almindelig fuldbyrdelse af alle domstoles retsafgørelser vedrørende gældsforpligtelser, i forbindelse med en lang række bevillingsbestemmelser, f.eks. vedrørende salg af alkohol og i forbindelse med krav om erstatning for hærværk, hvor kravet ikke overstiger 15 000 EUR.

District Court har sæde i 24 distrikter fordelt i hele landet, herunder *Dublin Metropolitan District* og 23 andre distrikter. Generelt behandles en sag det sted, hvor kontrakten blev indgået, eller hvor sagsøgte har bopæl eller udøver sin virksomhed, eller – i bevillingsager – hvor de lokaler, som bevillingsansøgningen omhandler, er beliggende.

Kompetenceområde i straffesager

Den øverste domstol

Den øverste domstol prøver søgsmål vedrørende afgørelser fra appeldomstolen, når et retligt spørgsmål af ekstraordinær betydning for offentligheden rejses.

Appeldomstolen

Ifølge loven af 2014 om appeldomstolen er denne nu kompetent til at prøve appeller, en kompetence, der tidligere lå hos appeldomstolen i straffesager (*Court of Criminal Appeal*).

Appeller, der iværksættes af personer, der er dømt efter tiltalerejsning ved distriktsdomstolen under den centrale straffedomstol (*Central Criminal Court*), og som får en attest fra retten i første instans om, at der er tale om en sag, hvor en appel bør tillades, henhører i dag under appeldomstolen. Hvis retten i første instans afviser at give en sådan attest, kan appeldomstolen selv give tilladelse til at anlægge et søgsmål til prøvelse af denne afvisning.

Desuden kan den offentlige anklager (*Director of Public Prosecution*, lederen af anklagemyndigheden) indbringe et søgsmål for appeldomstolen, idet man påberåber sig en ubegrundet favorabel behandling for så vidt angår straffen i henhold til artikel 2 i strafferetsplejeloven af 1993 (*Criminal Justice Act 1993*). Ved påstande om rettergangsfejl kan der iværksættes appel i henhold til artikel 2 i strafferetsplejeloven af 1993 (*Criminal Procedure Act*).

Appeldomstolen er da også kompetent til at prøve appeller fra lederen af anklagemyndigheden om juridiske spørgsmål, der er rejst inden for rammerne af en straffesag, og som har ført til frifindelse. I sådanne tilfælde har appeldomstolens afgørelse ingen indflydelse på frifindelsesafgørelsen.

Appeller iværksat af lederen af anklagemyndigheden mod en frifindelse eller mod en afgørelse om, at sagen ikke skal gå om, skal ligeledes iværksættes for appeldomstolen. Ifølge loven af 2014 om appeldomstolen udøver denne fremover den kompetence i appelsager, som tidligere lå hos appeldomstolen i militære straffesager (*Courts-Martial Appeal Court*). Dette betyder, at appeller iværksat af personer, der er blevet dømt ved en militærdomstol, fremover skal iværksættes ved appeldomstolen.

***Court of Criminal Appeal* (appeldomstol i straffesager)**

Ifølge loven af 2014 om appeldomstolen er kompetencen i appelsager ved **appeldomstolen i straffesager** overført til appeldomstolen.

***Special Criminal Court* (særlig straffedomstol)**

Den **særlige straffedomstol** (*Special Criminal Court*) blev oprettet med det formål at behandle lovovertrædelser, hvor det bestemmes, at de almindelige domstole er uegnede til at sikre en effektiv retspleje og opretholdelse af den offentlige ro og orden. Domstolen sættes af tre dommere og ingen jury.

***Central Criminal Court* (den centrale straffedomstol)**

Den **centrale straffedomstol** er afdelingen for straffesager under *High Court*. Den behandler sager om alvorlig kriminalitet, herunder mord, voldtægt, forræderi og piratvirksomhed samt straffesager under konkurrenceloven fra 2002 (*Competition Act, 2002*). Domstolen sættes af en dommer og en jury.

***Circuit Criminal Court* (kredsstraffedomstol)**

Kredsstraffedomstolen (*Circuit Criminal Court*) behandler andre lovovertrædelser end dem, der kan behandles af den centrale straffedomstol. Domstolen sættes af en dommer og en jury. Den behandler appeller fra *District Court*.

***District Court* (distriktsdomstol)**

Distriktsdomstolen behandler mindre alvorlige lovovertrædelser (navnlig overtrædelser af særlovgivningen) og visse forbrydelser. Den sættes kun af en enkelt dommer.

Sidste opdatering: 11/11/2021

De nationale sprogudgaver af denne side vedligeholdes af de respektive EU-lande. Oversættelserne er lavet af Europa-Kommissionen. Eventuelle ændringer af originalen, som de kompetente nationale myndigheder har lavet, er muligvis ikke gengivet i oversættelserne. Europa-Kommissionen påtager sig ingen form for ansvar for oplysninger eller data, der optræder i nærværende dokument, eller hvortil der henvises heri. Med hensyn til de ophavsretlige regler i den medlemsstat, der er ansvarlig for nærværende side, henvises der til den juridiske meddelelse.